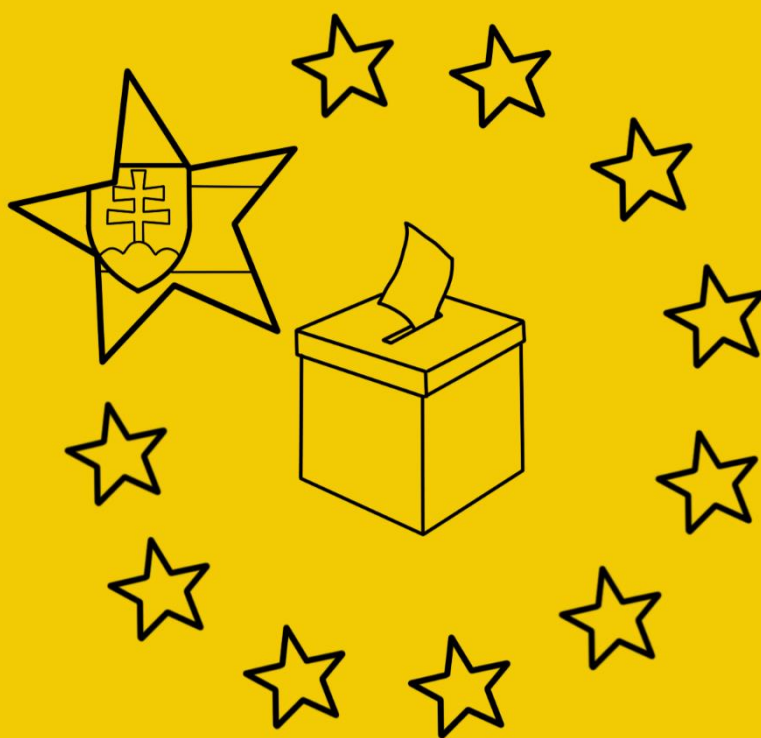

DEMDIS

**Čo chceme od Európskej únie?
A ako (ne)chceme, aby vyzerala?**

Sprievodca výsledkami DEMDIS diskusií

Čo chceme od Európskej únie? A ako (ne)chceme, aby vyzerala?

Sprievodca výsledkami DEMDIS diskusií

Autori a spolupracovníci:

Tereza Richtáriková, kurátorka

Dominik Hutko, kurátor

Michal Horský, kurátor

Klára Kaničárová, kurátorka

Filip Jankovič, PR manažér

Lucia Kanyová, grafička

Laura Freierová, grafička

V Bratislave 3.6.2024

Obsah

Obsah	3
Úvod	4
Čo (ne)chceme od EÚ?.....	5
Základné štatistiky	5
Kľúčové závery.....	5
Štiepiace línie a skupiny diskutujúcich	6
Skupina A.....	7
Najvyššia podpora tém v skupine A	8
Skupina B	9
Najvyššia podpora tém v skupine B.....	11
Neodchádzať, reformovať.....	13
Zahraničie a obrana	15
Zelená transformácia.....	16
Spoločná prosperita	17
Akú EÚ (ne)chceme?.....	18
Základné štatistiky	18
Kľúčové závery.....	18
Štiepiace línie a skupiny diskutujúcich	19
Skupina A.....	20
Skupina B	21
Akú EÚ chceme? Rozhodne inú než súčasnú	23
Právo veta si nedáme.....	25
Ako by mala vyzeráť demokratická reforma?	27
Záver.....	29
Zdroje a komunikačné kanály.....	30
Čo chceme od EÚ?.....	30
Akú EÚ (ne)chceme?	31
Metodika	32
Vykresľovanie názorových skupín.....	32
Vyhodnocovanie konsenzuality komentárov	33

Úvod

Slovensko si tento rok nie len pripomína dvadsiate výročie vstupu do Európskej únie, ale zároveň aj spolurozhoduje o jej budúcom smerovaní vo voľbách do Európskeho parlamentu. Napriek tomu, že sme už dve dekády súčasťou tohto unikátneho projektu verejná diskusia o našej role v európskom spoločenstve pokrívka - neraz trpí nezáujmom, nepochopením, ale aj dezinformáciami či populistickými nánosmi.

[DEMDIS diskusia z mája 2023](#) nám zároveň priniesla zhody na tom, že Slovensku chýba stratégia vlastnej hry v EÚ, že efektívna spolupráca nepopiera štátnu suverenitu a že by sme privítali viac diskusií o európskych témach.

Nie len z týchto dôvodov sme otvorili komplexný blok dvoch digitálnych DEMDIS diskusií, do ktorých sa zapojilo vyše 1000 diskutujúcich. Štruktúru bloku sme koncipovali do dvoch hlavných tematických rámcov.

Prvým je hľadanie spoločných záujmov a prienikov na budúcich prioritách EÚ. Otázkou skrátka bolo - čo (ne)chceme od EÚ? Posledný [prieskum Eurobarometer](#) nám odhalil najväčšiu podporu priorít, akými sú podpora hospodárstva a vytváranie nových pracovných miest, obrana a bezpečnosť EÚ, budúcnosť EÚ, či poľnohospodárska politika... Ako však tieto témy obstoja v „teste konsenzuality”? Dokážeme naše priority zjednotiť napriek negatívnemu vplyvu spoločenskej polarizácie?

Vychádzajúc z výsledkov prvej diskusie sme premostili do rámca druhej na tému - Akú EÚ (ne)chceme? Zmyslom tejto diskusie bolo hľadanie základných inštitucionálnych rámcov Únie. Skrátka, ako by mal vyzeráť systém, ktorý má riešiť tematické priority a pretavovať ich do praxe? Ako prekonávať konflikt medzi federalizáciou a vyššou autonómiou členských štátov?

Nie len na tieto otázky sme hľadali odpovede počas mája 2024. Ako to teda celé dopadlo? Je zhoda možná aj napriek negatívnym prvkom v našej verejnej diskusii? Presvedčte sa o tom sami s našim novým sprievodcom výsledkami DEMDIS diskusií!

Čo (ne)chceme od EÚ?

Nechceme, aby Slovensko bolo opäť čiernou dierou v srdci Európy. Chýba nám však vízia a stratégia našej hry v EÚ. Čo teda chceme a čo nie? Chceme suverénnejšiu EÚ, či národné štáty? Ochranu životného prostredia a zelenú transformáciu, alebo blahobyť a ekonomický rast? Môžeme chcieť oboje? Ak áno, ako na to? Skrátka - čo od Európskej únie (ne)chceme?

Základné štatistiky

Účastníci

 484

Zoskupení

 351

Názory

 63

Hlasy

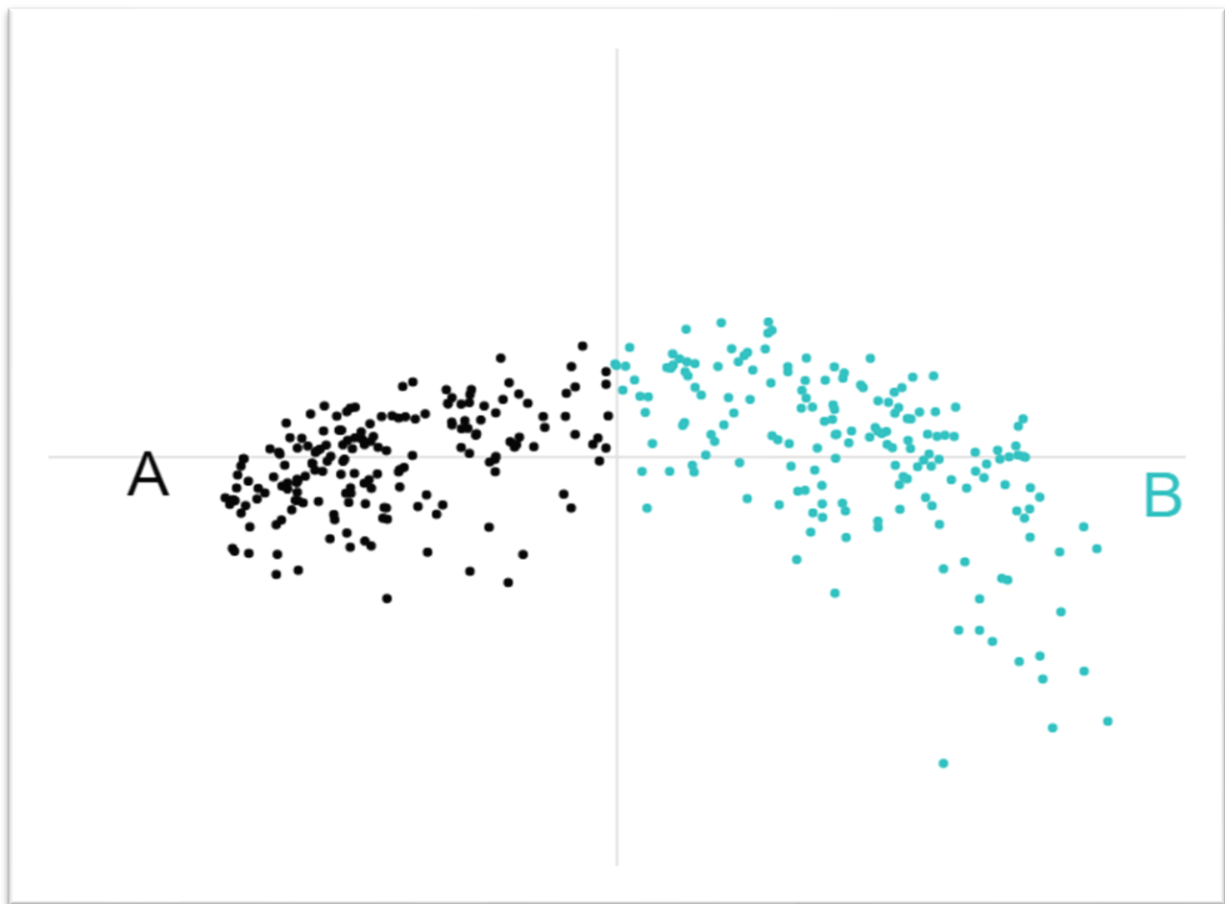
 11 795

Kľúčové závery a zistenia

- **Najsilnejšie štiepiace línie** v diskusii spočívali v otázke (pozitívneho) vnímania budúcnosti a životaschopnosti EÚ, vyžadovania dodržiavania princípov demokracie a právneho štátu zo strany členských štátov, či zelenej transformácie ako úplnej priority EÚ.
- **Podpora odchodu Slovenska** z EÚ ako aj vnímaná neprospešnosť EÚ pre našu krajinu sú marginálne. Aj v prípade nespokojnosti so stavom únie vidíme cestu v jej reforme, nie v našej izolácii.
- **Nezhodu na tom**, či chceme silnejšiu a jednotnejšiu EÚ, možno prekonať jej vnímanou demokratizáciou a približovaním sa k občanom.
- **Podpora sebaobrany a vojenskej nezávislosti** (od USA) má vysokú podporu naprieč tábormi.
- **Zhodne vnímanými prioritami** sa ukazujú byť socioekonomické témy (vyrovnávanie životnej úrovne, podpora výskumu a inovácii, či podpora rozvoja nových pracovných zručností).

Štiepiace línie a skupiny diskutujúcich

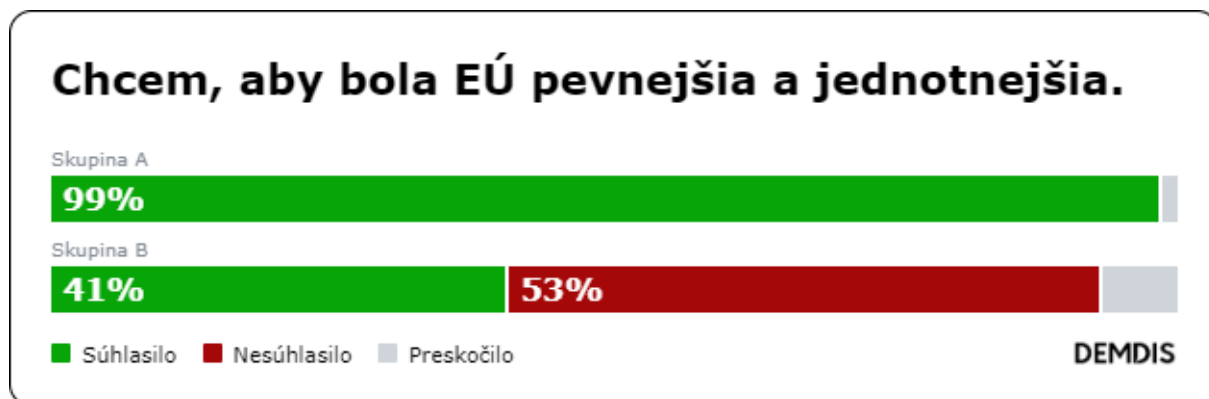
V diskusii sa na základe hlasovania a účasti diskutujúcich automaticky vyprofilovali dve názorové skupiny. Skupina A jednoznačne podporuje EÚ a naše členstvo v nej. Chce, aby bola únia silnejšia a jednotnejšia. Neobáva sa o jej osud. Skupina B je skeptická voči jej životaschopnosti a zmysluplnosti v dnešnej podobe. Na prvý pohľad nepodporuje jej posilnenie na úkor kompetencií národných štátov.

Priestorové vykreslenie názorových skupín diskutujúcich A a B.

Eurooptimistická skupina A

Skupina A chce od EÚ, aby bola silnejšia a jednotnejšia. Dôvodom je aj vnímaná geopolitická situácia, čo potvrdzuje vysoká podpora názoru: „EÚ je super, má iba zopár múch. Na východe drieme iný žralok.“. (32)

Skupina A sa profiluje cez pozitívne hodnotenie ďalšej integrácie EÚ. S komentárom „Chcem, aby bola EÚ pevnejšia a jednotnejšia“ (18) súhlasilo 99 % hlasujúcich tejto skupiny. Úniu v tejto podobe vnímajú diskutujúci skupiny A ako garanta demokracie, (8) a schvaľujú potenciálny postup proti členským štátom, ktoré porušujú jej princípy. Až 91 % diskutujúcich tejto skupiny súhlasilo, že „Únia by mala razantnejšie postupovať proti vládam členských krajín, ktoré porušujú princípy slobody, demokracie a právneho štátu“. (30)

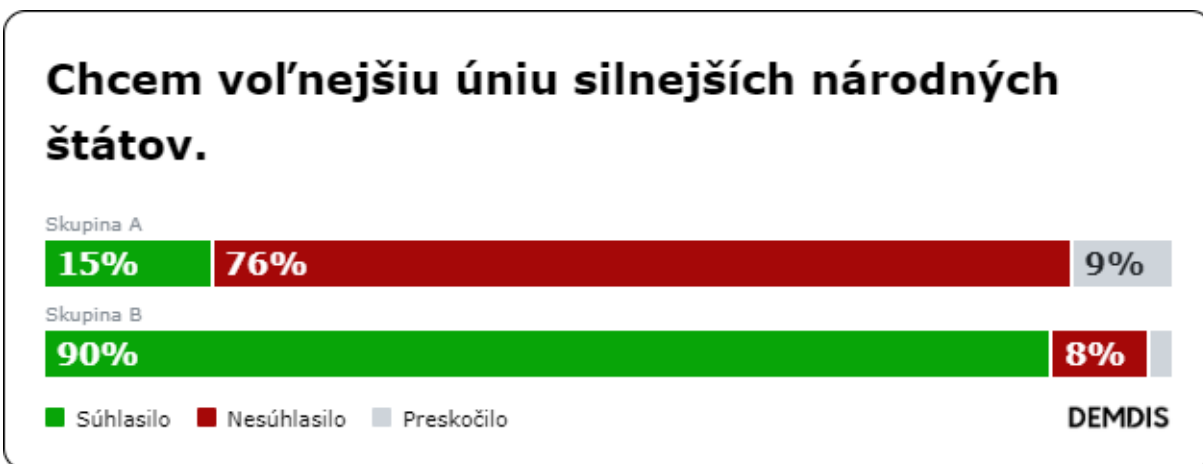
Diskutujúci tejto skupiny zásadne odmietajú tvrdenie, že v únii by si každý štát mal „robiť, čo sa mu zachce,“ a oproti skupine B prikladajú väčšiu prioritu environmentálnym témam a ochrane duševného zdravia. 78 % hlasujúcich skupiny A považuje ochranu prírody za európsku prioritu. (9) 86 % ich je presvedčených, že „EÚ by sa mala aktívnejšie zasadzovať o spravodlivý mier na Ukrajine,“ (13) no zároveň sa táto skupina nebráni zbrojeniu, pokiaľ ho vníma ako opodstatnené. (34)

Najvyššia podpora tém v skupine A

1. Reforma EÚ v rovine posilnenia a zjednotenia. (99 %; názor č. 18)
2. Pokračovanie vo vyrovňovaní životnej úrovne. (99 %; 4)
3. Väčšie investície do výskumu a moderných technológií. (97 %; 5)
4. Podpora rozvoja nových pracovných zručností. (97 %; 2)
5. Ochrana prírody a životného prostredia. (95 %; 33)
6. Udržiavanie princípov demokracie (94 %; 26) a razantnejšie vyžadovanie ich dodržiavania členskými štátmi. (91 %; 30)
7. Podpora nezávislej obranyschopnosti EÚ. (93 %; 11)
8. Znižovanie ekonomickej závislosti a importu, podpora vlastnej výroby. (87 %; 25)
9. Aktívnejšie zasadzovanie sa o spravodlivý mier na Ukrajine. (86 %; 13)
10. Demokratizácia únie, približovanie sa k občanom, viac možností podieľať sa na jej chode (86 %; 6,24)

Euroskeptická skupina B

Pre skupinu B je nosná predstava únie ako voľného zväzku silných národných štátov. S výrokom „Chcem voľnejšiu úniu silnejších národných štátov“ (16) súhlasilo 90 % diskutujúcich tejto skupiny.

Diskutujúci v tejto skupine sú skeptickí voči prospešnosti EÚ pre Slovensko, napriek tomu ju ale nechcú opustiť. So „*Slovexitom*“ súhlasí len 33 % z tejto skupiny; (14) 37 % zo skupiny B je presvedčených, že Slovensko by sa bez EÚ malo lepšie. (15)

V tejto skupine silno rezonuje predstava o odklone EÚ od vnímaných pôvodných ideí, čo ilustruje napríklad doplnený komentár „EÚ bol dobrý projekt, dostal sa však do rúk nezodpovedných bláznov,” (29) s ktorým súhlasí až 97 % diskutujúcich skupiny B. Vysokú podporu (94 %) má aj vnímanie únie ako „fanatického združenia zelenoprogresivistických obmedzencov.” (20)

EU bol dobrý projekt, dostal sa však do rúk nezodpovedných bláznov.

Skupina A

Skupina B

■ Súhlasilo ■ Nesúhlasilo ■ Preskočilo

DEMDIS

Priority vidí skupina B najmä vo vyrovnávaní životnej úrovne medzi členskými štátmi únie. (4) Prioritizácia ochrany prírody je v tejto skupine podmienená sociálnymi kritériami. (9) Silný dôraz kladú diskutujúci tejto skupiny na mier ako najvyššiu hodnotu. S komentárom „myslím si že mier je prvoradý, nie vojna” (36) ich súhlasilo 98%.

EÚ nie vždy rešpektuje realitu jednotlivých krajín a niekedy presadzuje skôr ideologické ciele.

Skupina A

Skupina B

■ Súhlasilo ■ Nesúhlasilo ■ Preskočilo

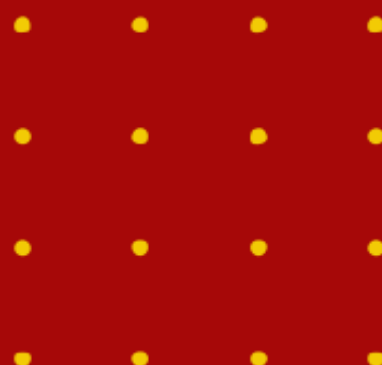
DEMDIS

Najvyššia podpora tém v skupine B

1. Podpora mieru a „nie zbrojenie tých, čo mier nechcú”. (96 %; názory č. 36; 34)
2. Znižovanie ekonomickej závislosti a importu, podpora vlastnej výroby. (95 %; 25)
3. Nezávislosť EÚ od vojenskej ochrany USA. (94 %; 10)
4. Demokratizácia únie, približovanie sa k občanom, viac možností podieľať sa na jej chode (92 %; 6, 24)
5. Pokračovanie vo vyrovnávaní životnej úrovne. (91 %; 4)
6. Podpora rozvoja nových pracovných zručností. (84 %; 2)
7. Väčšie investície do výskumu a moderných technológií. (81 %; 5)
8. Podpora zlepšovania zdravotníctva na Slovensku. (75 %; 3)
9. Ochrana prírody, ktorá zodpovedná voči sociálne najslabším. (73 %; 8)
10. Pevnejšia a jednotnejšia EÚ, ak by sme v nej mali silnejší hlas. (71 %; 23)

Najkonsenzuálnejšie názory v diskusii

1. Chcem, aby EÚ ďalej pracovala na vyrovňovaní životnej úrovne. (4)
2. Chcem, aby bola EÚ demokratickejšia a viac sa približovala k občanom. (6)
3. Chcem, aby EÚ podporovala rozvoj nových pracovných zručností. (2)
4. EÚ by mala byť nezávislejšia od vojenskej ochrany USA. (10)
5. EÚ sa musí vedieť sama brániť. (11)
6. Chcem, aby EÚ viac investovala do výskumu a moderných technológií. (5)
7. Európa by mala menej dovážať, a radšej sa sústrediť na vlastnú výrobu. (25)
8. Privítal by som viac možností podieľať na osude a politike únie. (24)
9. EÚ by nám mala pomôcť, aby sa naše zdravotníctvo priblížilo západným krajinám. (3)
10. Chcem, aby EÚ pri zelenej transformácii myslela na sociálne najslabších. (8)
11. Chcem, aby sa na ochranu prírody a hospodársky rast dbalo rovnako. (7)
12. EÚ by sa mala aktívnejšie zasadzovať o spravodlivý mier na Ukrajine. (13)
13. Sme Európania. (28)
14. Ochrana prírody je dôležitá spolu s inými záležitosťami. (33)
15. Myslím si že mier je prvoradý a nie vojna (36)

Neodchádzať, reformovať

Napriek identifikovanému štiepeniu a konfliktu v otázke ideálnej podoby a miery integrácie únie vidíme, že priestor na smerovanie k silnejšej EÚ existuje. Najvýznamnejšie sa tento priestor profiluje okolo konsenzu v otázke obrannej sebestačnosti a nezávislosti od vojenskej ochrany Spojených štátov.

EÚ by mala byť nezávislejšia od vojenskej ochrany USA

Skupina A

83%

12%

Skupina B

94%

4%

■ Súhlasilo ■ Nesúhlasilo ■ Preskočilo

DEMDIS

Z uvedeného vyplýva ako základná a zásadná požiadavka na demokratizáciu EÚ. Chceme, aby „sa viac približovala k občanom.“ (6) Za tejto podmienky si vie aj euroskeptickejšia skupina B predstaviť posilnenie vnútornej integrácie únie: „Pevnejšia a jednotnejšia EU by mi nevadila, keby sme v nej mali väčší hlas.“ (23)

Pevnejšia a jednotnejšia EU by mi nevadila, keby sme v nej mali väčší hlas.

Skupina A

48%

42%

9%

Skupina B

71%

26%

■ Súhlasilo ■ Nesúhlasilo ■ Preskočilo

DEMDIS

Relatívny konsenzus panuje aj v uznaní, že nemôžeme „chcieť samé benefity bez spolupráce a povinností.” (22) To potvrdzuje aj väčšinové odmietnutie Únie, v ktorej „si každý štát môže robiť, čo sa mu zachce”. (12) Do istej miery teda dochádza k reflexii ústupkov, ktoré môžu byť pre dosiahnutie spoločného cieľa nutné.

Nemôžeme chcieť samé benefity bez spolupráce a povinností.

Skupina A

Skupina B

■ Súhlasilo ■ Nesúhlasilo ■ Preskočilo

DEMDIS

Zhoda na názore, že „nikto nechce z EÚ, ale ani dať si rozkazovať vo veciach, ktoré sú v záujme nás ako jednotlivca v spoločnej EÚ,” nám opäť potvrdzuje, že záujmy občanov by mal byť prvoradé. Otvorenou otázkou do ďalších diskusií ostáva, či by mali mať prioritu pred záujmami národných štátov.

Nikto nechce z EÚ, ale ani dať si rozkazovať vo veciach, ktoré sú v záujme nás ako jednotlivca v spoločnej EÚ.

Skupina A

Skupina B

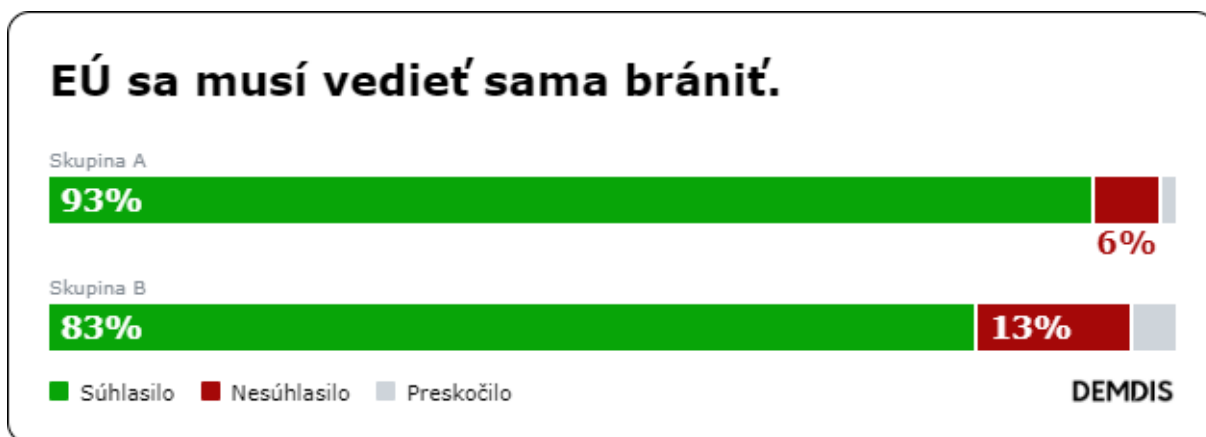

■ Súhlasilo ■ Nesúhlasilo ■ Preskočilo

DEMDIS

Zahraničie a obrana

Z diskusie vyplynul intenzívny konsenzus medzi skupinami na nutnosti vlastnej obrany EÚ (11) a nezávislosti od USA. (10) U skupiny B dochádza k istému uznaniu, že na to môže byť nutné posilnenie vnútornej jednoty (21, „chcieť obranyschopnú ale nejednotnú úniu je naivné”).

V zahraničnej politike dominuje otázka Ukrajiny. Vysoký dôraz na mier za každú cenu v skupine B (34, 36), sa premieta aj v konsenze, že „EÚ by sa mala aktívnejšie zasadzovať o spravodlivý mier na Ukrajine.” (13) Zároveň však badať kontroverzné vnímanie podpory Ukrajiny vo verejnom diskurze na Slovensku. Predpokladáme, že otvorenou otázkou zostáva podoba „spravodlivého mieru” a toho, ako sa k nemu dopracovať. A to aj vo svetle zhody na tom, že „mier je prvoradý a nie vojna.” (36) Tento výrok má veľmi vysokú podporu najmä v skupine B.

Zelená transformácia

Z diskusie vyplynula konsenzuálna podpora ochrany prírody. Štiepenie nastávalo skôr v otázke jej prioritizácie v kontexte iných hodnôt. Pre skupinu A ide o jednu z najvyšších priorít. Skupina B proti tomu odmietla názor, že „ochrana prírody by mala byť prioritou,” (9) no prijala názor „ochrana prírody je dôležitá spolu s inými záležitosťami.” (33) Silná zhoda nastáva, ak sa pri ochrane prírody zohľadňujú aj hospodárske a sociálne aspekty. Jednoducho spoločne chceme, „aby EÚ pri zelenej transformácii myslela na sociálne najslabších,” (7) ako aj na „hospodársky rast.” (8)

Chcem, aby EÚ pri zelenej transformácii myslela na sociálne najslabších.

Skupina A

87%

7%

Skupina B

73%

20%

8%

■ Súhlasilo ■ Nesúhlasilo ■ Preskočilo

DEMDIS

Na vysokú podporu týchto záverov môže mať vplyv, že skeptici pozitívnejšie reagujú na výraz „ochrana prírody” ako na koncepciu „zelenej transformácie,” ktorá je v uvedených komentároch priamo spájaná s inými javmi nesúcimi u tejto skupiny negatívne konotácie („združenie ‚zelenoprogresivistických‘ obmedzencov,” 20; „zelení blázni,” 35).

Spoločná prosperita

Výsledky nám ukazujú, že sociálno-ekonomické otázky majú u diskutujúcich vysokú prioritu. Vyrovnanie životnej úrovne a sociálne zodpovedná zelená transformácia má nielen značnú podporu, ale aj kapacitu prekonávať identifikované štiepenia. Svedčí o tom suverénne najkonsenzuálnejšia požiadavka, „aby EÚ ďalej pracovala na vyrovnaní životnej úrovne.“ (4) Veľmi silnú podporu naprieč skupinami má aj investovanie do výskumu, (5) zlepšovanie zdravotníctva, (3) celoživotného vzdelávania (2), či sociálne zodpovedná zelená politika. (8)

Chcem, aby EÚ ďalej pracovala na vyrovnaní životnej úrovne.

Skupina A

Skupina B

■ Súhlasilo ■ Nesúhlasilo ■ Preskočilo

DEMDIS

Tesný, ale predsa len prítomný konsenzus panuje aj na potrebe zvýšenej pozornosti venovanej ochrane duševného zdravia občanov EÚ. (1) Konsenzualita zelených tém je u časti diskutujúcich podmienená hospodárskymi a sociálnymi faktormi, ako je uvedené vyššie.

Chcem, aby EÚ podporovala rozvoj nových pracovných zručností.

Skupina A

Skupina B

■ Súhlasilo ■ Nesúhlasilo ■ Preskočilo

DEMDIS

Akú EÚ (ne)chceme?

Chceme suverénnejšie štáty so súčasným právom veta? Či silnejšiu a akcieschopnejšiu Úniu? Dokážeme sa zhodnúť na základných kontúrach fungovania spoločného európskeho projektu?

Predošlá [DEMDIS diskusia](#) nám priniesla zhodu na tom, že z EÚ vystupovať nechceme. No privítali by sme, aby sa viac približovala k občanom. Zúčastnené skupiny spoločne súhlasia, že sú za posilnenie (kompetencií) EÚ za podmienky, že bude demokratickejšia. Ako by teda mala vyzeráť budúcnosť EÚ? Ako by mala vyzeráť inštitúcia, ktorá má riešiť témy a problémy, ktoré zhodne považujeme za dôležité?

Základné štatistiky

Účastníci

 545

Zoskupení

 401

Názory

 89

Hlasy

 18 343

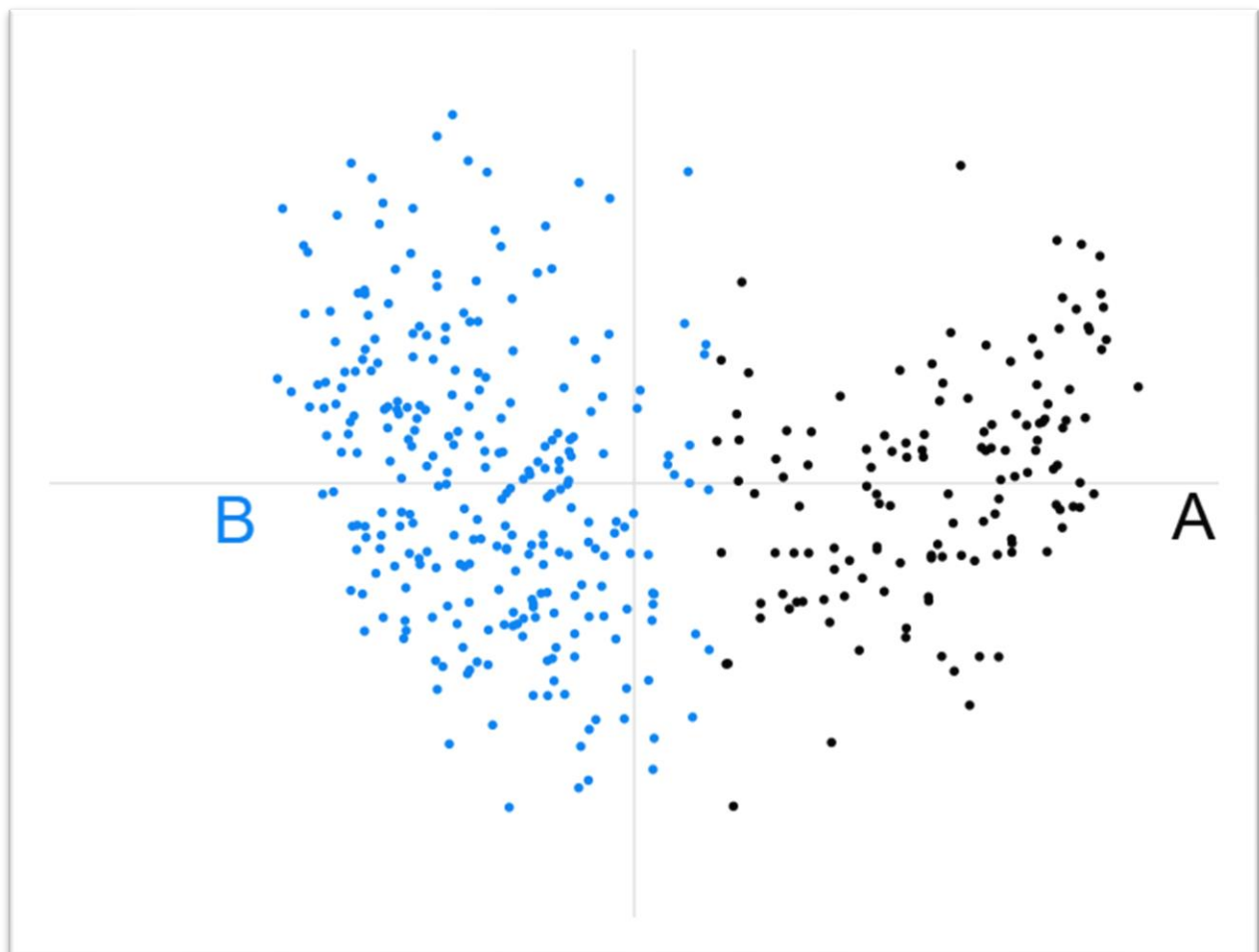
Kľúčové závery a zistenia

- Prekáža nám ťažkopádnosť zahraničnej a bezpečnostnej politiky EÚ, či jej akcieschopnosť pri riešení spoločenských kríz.
- Nie je nám jedno, aká bude EÚ a nechceme, aby o tom rozhodovali iní.
- Chceme silnejšiu a jednotnejšiu EÚ, ktorá bude konkurencieschopná na medzinárodnej šachovnici, ale s rešpektom k suverenite jednotlivých štátov.
- Chceme radikálnu demokratickú reformu EÚ, aby jej občania mali väčší hlas v rozhodovacích procesoch. EÚ by nemala zostať v súčasnej podobe.
- Cesta k sociálnemu zmieru a prežitiu EÚ vedie cez demokratizáciu ekonomiky a vyrovnanie výšky životného štandardu
- Zachovať právo veta členských štátov v nastavených citlivých oblastiach

Štiepiace línie a skupiny diskutujúcich

Do diskusie, ktorá bola otvorená od 22. mája do 2. júna, sa zapojilo viac ako 500 hlasujúcich, z ktorých bolo viac ako 400 [automaticky zoskupených](#) do dvoch názorových skupín – A a B.

Najzásadnejšie štiepenie a názorové rozdiely vznikli najmä v postoji k posilňovaní EÚ, ktorý podľa časti diskutujúcich ide jednoznačne na úkor suverenity národných štátov.

Priestorové vykreslenie názorových skupín diskutujúcich A a B.

Eurooptimistická skupina A

Skupinu A tvoria diskutujúci, ktorí sú presvedčení, že „nikdy v histórii Slovenska sme sa nemali lepšie ako počas nášho členstva v EÚ a iných medzinárodných štruktúrach ako NATO.” (61) Myslia si tiež, že EÚ je garanciou mieru v Európe a „ktokoľvek je za vystúpenie/štiepenie EÚ, je za zvyšovanie napätia a nestability, čo je presne to, čo naši nepriatelia chcú.” (58)

Súčasný problémy EÚ sú podľa tejto skupiny často spôsobené jej roztrieštenosťou, nejednotnosťou. Títo diskutujúci sú presvedčení, že „globálne výzvy nemôžu riešiť jednotliví malí hráči a vyžadujú si jednotné opatrenia.” (1)

Skupinu A tak definuje presvedčenie, že „roztrieštená EÚ nemôže byť nezávislá a akcieschopná.” (9) Deklarujú preto, že „potrebujeme silnejšiu EÚ, ktorá bude schopná konkurovať veľkým mocnostiam ako USA a Čína.” (13). Ako totiž pripomínajú, „v jednote je sila.” (39)

V tejto skupine ešte výraznejšie prevažuje názor, že „zahraničná a bezpečnostná politika EÚ je v súčasnej podobe príliš ťažkopádna”. (14) Na rozdiel od skupiny B si diskutujúci myslia, že „EÚ by mala mať spoločné ozbrojené sily.” (15)

V otázke spoločného rozhodovania títo diskutujúci upozorňujú, že „EÚ sa nemôže nechať vydierať jedným vyvrhel'ským členom”. Sú preto po väčšinou presvedčení, že „EÚ by mala smerovať ku federalizácii,” (21) a preto sú viac otvorení aj obmedzeniu práva veta. Deklarujú totiž, že sú „za posilnenie (kompetencií) EÚ len ak bude demokratickejšia”. (3)

Euroskeptická skupina B

Skupina B sa [vyprofilovala](#) na nespokojnosti so súčasnou formou fungovania EÚ. Absolútna väčšina týchto diskutujúcich si totiž myslí, že kým „výhody EÚ sú stabilné, počet nevýhod pribúda.” (33) Považujú to za zlé znamenie.

Priali by si preto „voľnejšiu úniu silnejších národných štátov.” (20) Deklarujú, že „je nutné vrátiť sa k pôvodnému účelu vzniku EÚ, založenému na ekonomike a hospodárstve.” (41)

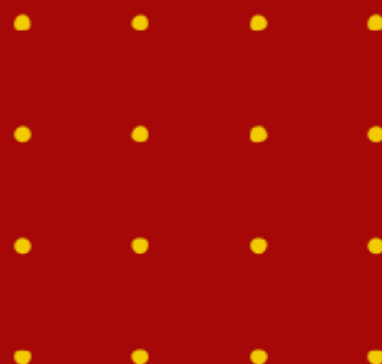

Výrazná väčšina skupiny B však uznáva, že „zahraničná a bezpečnostná politika EÚ je v súčasnej podobe príliš ťažkopádna”. (14) Diskutujúci si tiež prajú „silnejšiu a jednotnejšiu EÚ, ale s rešpektom k suverenite jednotlivých štátov”. (17)

To podľa tejto skupiny diskutujúcich znamená aj rešpektovanie práva veta - „ak sa zruší právo veta v takmer všetkých oblastiach, tak to bude koniec EÚ”. (28) Aj preto žiadajú „zachovať právo veta členských štátov v nastavených citlivých oblastiach”. (10)

Najkonsenzuálnejšie názory v diskusii

1. Nie je mi jedno, aká bude EÚ. Nechcem, nech za nás rozhodnú iní. (16)
2. Demokratické reformy sú potrebné, aby občania EÚ mali väčší hlas v rozhodovacích procesoch. (4)
3. Podporujem rozširovanie EÚ na základe rovnakých pravidiel. (8)
4. V EÚ by mali mať prednosť záujmy občanov a nie vlád štátov. (5)
5. Demokratizácia ekonomiky a zrovnoprávnenie výšky životného štandardu je cestou k sociálnemu zmieru medzi štátmi a prežitia EÚ. (45)
6. Zahraničná a bezpečnostná politika EÚ je v súčasnej podobe príliš ťažkopádna. (14)
7. Chceme silnejšiu a jednotnejšiu EÚ, ale s rešpektom k suverenite jednotlivých štátov. (17)
8. Myslím si, že EU je málo akcieschopná, čo bolo jasne vidieť na riešení migrantov, ochrane vonkajších hraníc EÚ, riešení COVID-19 a podľa toho, čo sa občas dozvieme je tam aj korupcia. (46)
9. EÚ nesmie utajovať žiadne zmluvy a ani iné dokumenty. (23)
10. Diskusiám o posilnení EÚ by mal predchádzať nezávislý audit, čo by (ne)bolo účelnejšie riešiť na národnej úrovni. (6)
11. Zachovať právo veta členských štátov v nastavených citlivých oblastiach. (10)
12. Potrebujeme silnejšiu EÚ, ktorá bude schopná konkurovať veľkým mocnostiam ako USA a Čína. (13)
13. Chcem radikálnu demokratickú reformu EÚ. (18)
14. V jednote je sila. (38)

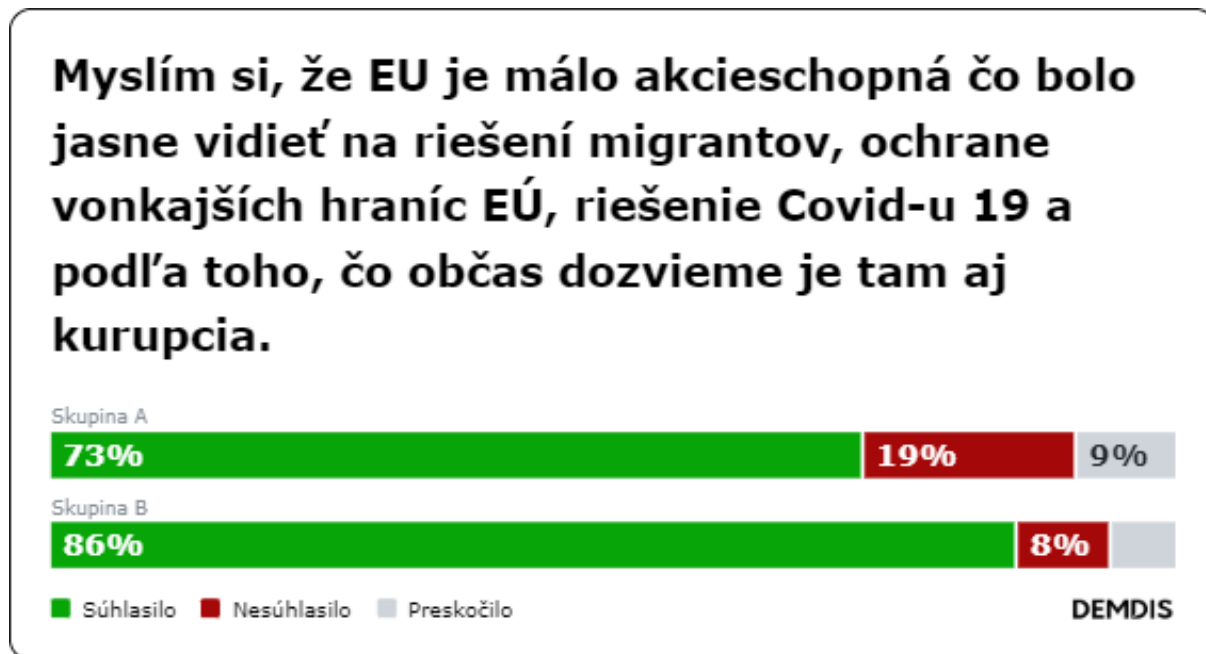

Akú EÚ chceme? Rozhodne inú než súčasnú

Jednoznačne sa zhodujeme, že nám nie je jedno, akú podobu EÚ bude mať a nechceme, aby za nás rozhodovali iní. (16) Absolútna väčšina diskutujúcich však očakáva, že EÚ sa bude posúvať, zlepšovať, reformovať a stane sa silnejším medzinárodným hráčom.

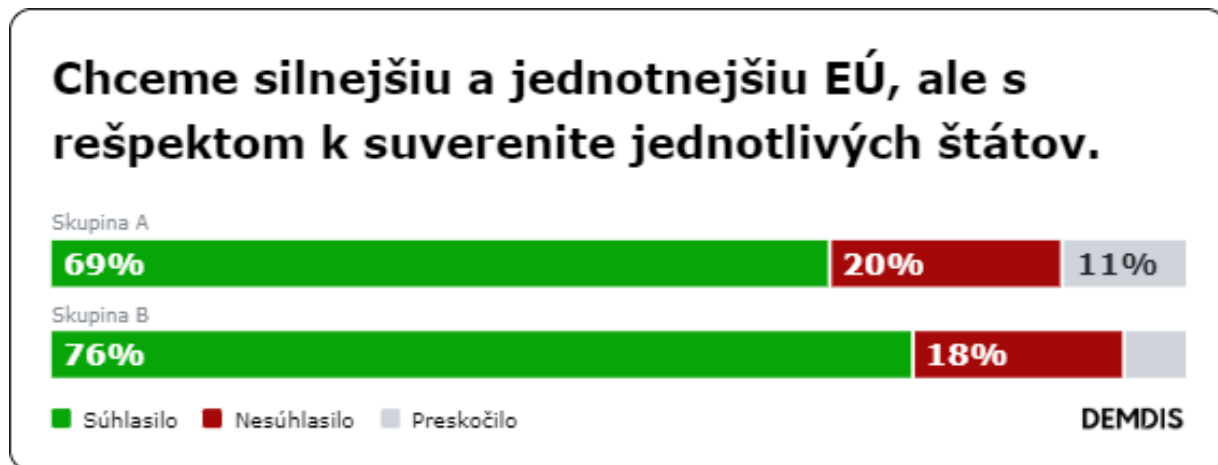
Ako najväčší problém EÚ diskutujúci identifikovali práve nízku akcieschopnosť, a tiež pociťovaný demokratický deficit Únie. Deklarujú, že EÚ bola príliš pomalá či pasívna pri riešení migračných kríz posledných rokov, ochrane svojich vonkajších hraníc či zvládaní pandémie COVID-19. (45)

Riešenia diskutujúci hľadali najmä v demokratických reformách, ktoré „sú potrebné, aby občania EÚ mali väčší hlas v rozhodovacích procesoch.“ (4)

Aspekt vyššej demokratickosti si zároveň väčšina diskutujúcich spája aj s dôsledným rešpektovaním suverenity národných štátov pri rozhodovaní. Len

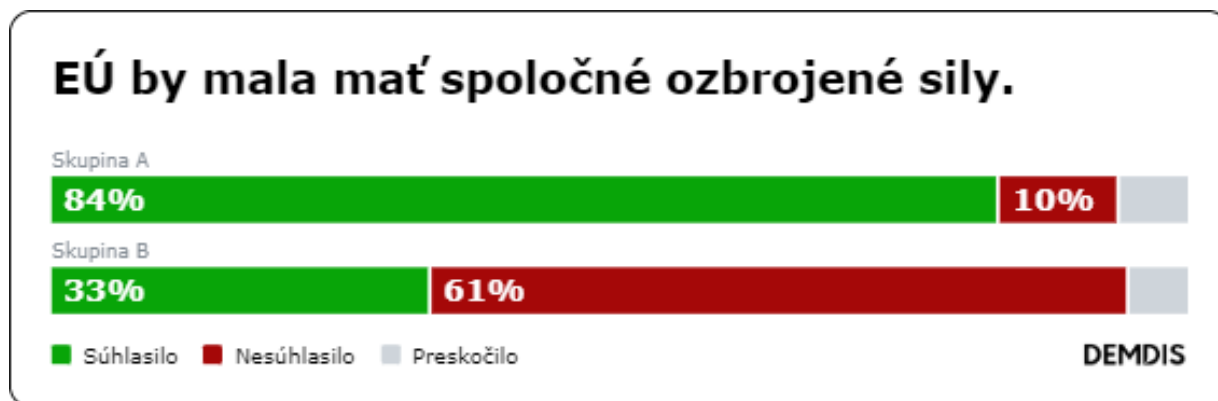
pätina diskutujúcich nesúhlasí s tým, že potrebujeme „silnejšiu a jednotnejšiu EÚ, ale s rešpektom k suverenite jednotlivých štátov”. (17) Otázkou do budúcnosti zostáva, čo si pod rešpektom k suverenite predstavujeme.

Relatívna zhoda sa v diskusii našla aj na tom, že „roztrieštená EÚ nemôže byť nezávislá a akcieschopná”. (9)

Tento problém si uvedomujeme pravdepodobne aj v súvislosti s masívnou vojenskou agresiou Ruska voči Ukrajine. Nízku akcieschopnosť totiž nachádzame najmä v zahraničnej a bezpečnostnej politike EÚ. Viac ako 70 % diskutujúcich totiž zhodne deklaruje, že „zahraničná a bezpečnostná politika EÚ je v súčasnej podobe príliš ťažkopádna”. (14)

Aj keď s vyššou podporou najmä v skupine B, zhodujeme sa tiež v názore, že „potrebujeme silnejšiu EÚ, ktorá bude schopná konkurovať veľkým mocnostiam ako USA a Čína”. (13) Napriek tomu však len niečo vyše polovica diskutujúcich podporuje rozvoj spoločnej európskej armády.

Právo veta si nedáme

Kritizovanú nízku akcieschopnosť a ťažkopádnosť si diskutujúci vysvetľujú rôzne. Niektorí hľadajú príčiny v prílišnej byrokracii, iní zas v neschopnosti členských krajín spolupracovať bez nezmyselného prenášania domácich politických súbojov na európsku úroveň.

Kľúčovým aspektom akcieschopnosti sú jednota a sila, ktoré z nej vyplývajú. Tá však niekedy naráža na právo veta v Rade EÚ, ktoré aj po prijatí Lisabonskej zmluvy v roku 2007 naďalej členským krajinám umožňuje v niektorých oblastiach zastaviť prijatie spoločného rozhodnutia.

Aj preto sa v posledných mesiacoch, najmä v súvislosti s vojenskou inváziou Ruska na ukrajinské územie, opäť otvorila otázka efektívnosti a vhodnosti zachovania práva veta. Z diskusie vyplýva, že v niektorých špecifických oblastiach si zachovanie práva veta praje výrazná väčšina.

U diskutujúcich zároveň mierne prevažuje názor, že pred akýmkoľvek zmenami smerujúcimi k federalizácii EÚ by mal byť podrobne preskúmaný celý systém rozdelenia kompetencií na národnú a nadnárodnú úroveň. Viac

ako 60 % diskutujúcich súhlasilo s tvrdením, že „diskusiám o posilnení EÚ by mal predchádzať nezávislý audit, čo by (ne)bolo účelnejšie riešiť na národnej úrovni“. (6)

Diskusiám o posilnení EÚ by mal predchádzať nezávislý audit, čo by (ne)bolo účelnejšie riešiť na národnej úrovni.

Pri téme práva veta ale vidíme aj vysokú mieru polarizácie, ktorú potvrdzuje zásadne rozdielne hlasovanie skupín. Kým v skupine B si až 90 % diskutujúcich myslí, že plošné zrušenie práva veta bude znamenať koniec EÚ, v skupine A s tým súhlasí len 20 % diskutujúcich.

Ak sa zruší právo veta v takmer všetkých oblastiach, tak to bude koniec EU.

Dokonca aj obmedzenie práva veta výlučne v zahraničnej politike má podporu len 30 % diskutujúcich. (11 a 48) Podobne diskutujúci uvažovali o práve veta aj v súvislosti s väčšou demokratizáciou EÚ. Ani tretina z nich nesúhlasila s názorom, že „EÚ nemôže byť demokratickejšia ak bude blokována jedným členom“. (46)

Ako by mala vyzeráť demokratická reforma?

Zdá sa, že na zmenách súvisiacich s obmedzovaním práva veta sa nateraz nezhodneme. Ako však vnímať jednoznačnú zhodu na potrebe zvýšiť demokratickú úroveň EÚ, či dokonca na potrebe radikálnej demokratickej reformy?

Demokratické reformy sú potrebné, aby občania EÚ mali väčší hlas v rozhodovacích procesoch.

Skupina A

Skupina B

6%

■ Súhlasilo ■ Nesúhlasilo ■ Preskočilo

DEMDIS

Je práve demokratickejšia EÚ, v rámci ktorej budeme mať silnejší hlas, podmienkou pre ďalšie posilňovanie kompetencií EÚ a jednotnejšie či pevnejšie ukotvenie? Ani v týchto otázkach nenachádzame jednoznačnú zhodu. Ako vidíme, je tomu práve naopak.

Som za posilnenie (kompetencií) EÚ len ak bude demokratickejšia.

Skupina A

Skupina B

■ Súhlasilo ■ Nesúhlasilo ■ Preskočilo

DEMDIS

Ani ďalšie otázky ohľadom posilnenia právomocí európskeho parlamentu s priamo volenými zástupcami, (2) zmeny kľúča zastúpenia členských krajín v europarlamente, (24) ani zastúpenie politických strán v EÚ (51) nemajú v tejto diskusii konsenzuálne riešenia.

Som za posilnenie Európarlamentu s priamo volenými zástupcami.

Skupina A

Skupina B

■ Súhlasilo ■ Nesúhlasilo ■ Preskočilo

DEMDIS

Ako jediné všeobecne prijímané riešenie pociťovanej „krízy demokracie“ v EÚ sa tak zatiaľ javí vyrovňovanie ekonomických rozdielov medzi „starými“ a „novými“ členskými krajinami, v ktorých občania aj po dvadsiatich rokoch od vstupu stále pociťujú príliš vysoký rozdiel v životnej úrovni v porovnaní s západoeurópskymi krajinami.

Svedčí o tom aj tretí najkonsenzuálnejší komentár tejto diskusie. Viac ako 80 % diskutujúcich si totiž myslí, že „demokratizácia ekonomiky a zrovnoprávnenie výšky životného štandardu je cestou k sociálnemu zmieru medzi štátmi a prežitia EÚ.“ (45)

Demokratizácia ekonomiky a zrovnoprávnenie výšky životného štandardu je cestou k sociálnemu zmieru medzi štátmi a prežitia EÚ.

Skupina A

Skupina B

■ Súhlasilo ■ Nesúhlasilo ■ Preskočilo

DEMDIS

Záver

Výsledky bloku diskusií o EÚ nám ukazujú, že vďaka férovým a otvoreným pravidlám vedia byť diskusie nie len vecné, ale aj viesť ku mnohým zhodám. Základným (pozitívnym) východiskom je, že sa zhodne považujeme za Európanov a Európanky a odchod z EÚ odmietame. Európsku úniu vnímame ako náš politický priestor, v rámci ktorého by sme sa mali usilovať o riešenie výziev, ktoré považujeme za najpálčivejšie.

Medzi tematické priority, ktoré majú silnú podporu naprieč tábormi pritom patrí vyrovňovanie životnej úrovne, demokratizácia EÚ, väčšia obranná nezávislosť, podpora rozvoja nových pracovných zručností, investície do výskumu a technológií, či ochrana prírody. Zhodneme sa taktiež na tom, že EÚ by sa mala zasadzovať o spravodlivý mier na Ukrajine. Aj keď sa nezhodneme na konkrétnych politikách, ktoré by ich mali sprevádzať, témy a potreba diskutovať o nich nás spájajú. Vieme, kde začať a ako pokračovať.

Zhodne preferujeme, aby bola EÚ silnejšia, jednotnejšia a demokratickejšia. Demokratizáciu Únie zároveň považujeme za kľúčovú pred pokračovaním diskusií o zvyšovaní kompetencií EÚ (na úkor národných štátov). Otázkou do budúcich diskusií je, ako sa pozeráme na našu reprezentáciu prostredníctvom národných vlád. A to najmä vo svetle silnej zhody na tom, že v EÚ by mali mať prednosť záujmy občanov, a nie vlád. Pokračovanie tejto diskusie považujeme za o to kľúčovejšie, že sa zhodneme na potrebe (radikálnej) demokratizácie EÚ, ale nie na konkrétnych spôsoboch, ako tieto ciele dosiahnuť. Konsenzus však nachádzame na tom, že takýmto diskusiám by mal predchádzať odborný audit toho, čo je účelnejšie riešiť na európskej úrovni a čo už nie. Máme na čom stavať.

Rozlúsknutie tohto „oriešku“ je nevyhnutné, aby sme spoločne pretavili naše požiadavky po jednotnej, silnej a akcieschopnej Únii, ktorá dokáže konkurovať veľmociam akými sú USA a Čína, do reality.

Zmena je nevyhnutná. A nechceme, aby o nej rozhodovali iní. To potvrdzuje aj podpora rozširovania Únie v spojitosti so zhodou, že už len samotné rozširovanie si bude vyžadovať revíziu základných zmlúv.

Európske témy sa na prvý pohľad zdajú byť odťažité, komplikované a polarizujúce. Vidíme však, že s inovatívnym a citlivým prístupom sú hľadanie prienikov a tvorba spoločných priorít jednoduchšie. Aj touto cestou budujeme mosty a približujeme demokratické procesy k občanom.

Ďakujeme za vašu účasť!

Zdroje a komunikačné kanály

Čo chceme od EÚ?

Kompletný report z diskusie nájdete na:

www.themis.demdis.sk/conversations/f7b2bb56-17da-49fb-9310-712e7f334376/external_report/

Komunikačné kanály:

DEMDIS

1. Od EÚ sa izolovať nechceme. Čo teda od nej chceme? (6.5.2024);
Dostupné na: www.demdis.sk/od-eu-sa-izolovat-nehceme-co-teda-od-nej-chceme/
2. Dávaj a nič nepýtaj. Chceme „európske koláče“ bez (spolu)práce? (10.5.2024)
Dostupné na: www.demdis.sk/davaj-a-nic-nepytaj-chceme-europske-kolace-ale-bez-spolu-prace/

Denník Pravda

1. Od EÚ sa izolovať nechceme. Čo teda od nej chceme? (5.5.2024);
Dostupné na: spravy.pravda.sk/domace/clanok/708974-od-eu-sa-izolovat-nehceme-co-teda-od-nej-chceme/
2. Dávaj a nič nepýtaj. Chceme „európske koláče“ bez (spolu)práce? (10.5.2024)
Dostupné na: spravy.pravda.sk/domace/clanok/709710-davaj-a-nic-nepytaj-chceme-europske-kolace-ale-bez-spolu-prace/

Portál SP21.sk

1. Dávaj a nič nepýtaj. Chceme „európske koláče“ bez (spolu)práce? (14.5.2024)
Dostupné online na: sp21.sk/a/19535/davaj-a-nic-nepytaj-chceme-europske-kolace-ale-bez-spoluprace

Akú EÚ (ne)chceme?

Kompletný report z diskusie nájdete na:

https://www.themis.demdis.sk/conversations/f00556e8-ca56-4fda-ae52-ad964a578690/external_report/

DEMDIS

1. Je EÚ súca na radikálnu zmenu? A ako by (ne)mala vyzerat'?(23.5.2024); Dostupné na: www.demdis.sk/je-eu-suca-na-radikalnu-zmenu-a-ako-by-ne-mala-vyzerat/
2. Chceme radikálnu demokratickú reformu EÚ. Má v nej ale miesto právo veta jediného člena? (26.5.2024)
Dostupné na: <https://www.demdis.sk/chceme-radikalnu-demokraticku-reformu-eu-nenarazi-vsak-na-pravo-veta-nedemokratickeho-clena/>
3. Anketa kandidátov na europoslancov: Môže byť EÚ akcieschopná s právom veta? (1.6.2024)
Dostupné na: <https://www.demdis.sk/anketa-kandidatov-na-europoslancov-moze-byt-eu-akcieschopna-aj-s-pravom-veta/>

Denník Pravda

1. Je EÚ súca na radikálnu zmenu? A ako by (ne)mala vyzerat'?(23.5.2024); Dostupné na: spravy.pravda.sk/domace/clanok/711174-je-eu-suca-na-radikalnu-zmenu-a-ako-by-ne-mala-vyzerat/
2. Chceme radikálnu demokratickú reformu EÚ. Má v nej ale miesto právo veta jediného člena? (26.5.2024)
Dostupné na: spravy.pravda.sk/domace/clanok/711581-chceme-radikalnu-demokraticku-reformu-eu-ma-v-nej-ale-miesto-vetovanie-jediny-clenom/
3. Anketa kandidátov na europoslancov: Môže byť EÚ akcieschopná s právom veta? (1.6.2024)
Dostupné na: spravy.pravda.sk/domace/clanok/712266-anketa-kandidatov-na-europoslancov-moze-byt-eu-akcieschopna-s-pravom-veta/

Portál SP21.sk

1. Je EÚ súca na radikálnu zmenu? A ako by (ne)mala vyzerat'?(25.5.2024)
Dostupné online na: sp21.sk/a/19852/je-eu-suca-na-radikalnu-zmenu-a-ako-by-nemala-vyzerat
2. Chceme radikálnu demokratickú reformu EÚ. Je však možná s právom veta jedného člena? (28.5.2024)
Dostupné na: sp21.sk/a/19982/chceme-radikalnu-demokraticku-reformu-eu-je-vsak-mozna-s-pravom-veta-jedneho-clena

Metodika

Vykresľovanie názorových skupín

DEMDIS softvér využíva štatistické metódy a metódy data-miningu na vytvorenie tzv. názorových skupín. Hlasy všetkých účastníkov sú spracované do dátovej matice, ktorej chýbajúce údaje (hlasy na komentáre od ľudí, ktorí daný komentár nevideli) sú doplnené na základe odpovedí ostatných účastníkov.

Na takto upravenej matici je následne vykonaná analýza hlavných komponent (ang. PCA alebo principal component analysis). Ide o metódu redukcie dimenzie, ktorá nám dovoľuje stlačiť odpovede každého z účastníkov do dvojdimenzionálneho bodu takým spôsobom, aby bola v dátach zachovaná čo najväčšia miera informácií.

Keď je každý účastník reprezentovaný práve jedným bodom v 2D ploche, softvér použije štatistický algoritmus na zhľukovanie známy pod názvom k-means (slov. k-priemerov). Ten automaticky vyhodnotí ideálny počet zhľukov pri danej diskusii.

Výsledkom tohoto procesu je niekoľko zhľukov (t.j. názorových skupín), s ktorými ďalej softvér pracuje na vyhodnotenie konsenzuálnych či polarizujúcich komentárov. Treba si uvedomiť, že tento proces je automatický a na svoj priebeh nevyužíva nič iné, len získané dáta o hlasovaní jednotlivých účastníkov.

Práve to nám umožňuje pracovať s objektívnymi výsledkami pre každú diskusiu, bez možnosti akejkolvek manuálnej úpravy od kurátorov diskusie.

Vyhodnocovanie konsenzuality komentárov

Po vyhodnotení názorových skupín je hlavným cieľom jednotlivých diskusií identifikovať konsenzus, a teda tvrdenia, ktoré dosiahli čo najvyššiu podporu vo všetkých názorových skupinách. Náš DEMDIS softvér na to využíva matematický vzorec, ktorý každému komentáru priradí istý počet bodov.

Komentáre s najvyšším počtom bodov sú následne vyhodnotené ako najkonsenzuálnejšie. Tento počet bodov je ovplyvnený viacerými faktormi:

1. Miera konsenzuality: Komentáre, ktoré získali podobnú mieru podpory naprieč názorovými skupinami, dostanú väčší počet bodov. Tým pádom budú komentáre, ktoré získali veľkú podporu v skupine A, no veľmi málo hlasov od účastníkov v skupine B, vysoko penalizované.

2. Celkový počet hlasov: Toto kritérium je veľmi jednoduché; komentáre, ktoré získali väčší počet hlasov (t.j. vyjadrení „súhlasím“), získajú väčší počet bodov. Od najkonsenzuálnejších komentárov očakávame vysokú podporu vo všetkých skupinách, čo znamená veľký počet súhlasov.

3. Miera súhlasu: Posledné kritérium berie do úvahy tzv. mieru súhlasu, ktorá vyjadruje pomer počtu súhlasov vydelený súčtom súhlasov a nesúhlasov na daný komentár. Tieto hodnoty sú následne spriemerované pre všetky názorové skupiny a komentárom s vyššou mierou súhlasu bude pridelených viac bodov.

Toto kritérium je nastavené tak, aby skupiny s väčším počtom účastníkov „neprevalcovali“ ostatné, menšie skupiny svojím vysokým počtom súhlasov. Kvôli tomu vstupuje miera súhlasu do nášho vzorca pre každú názorovú skupinu s rovnakou váhou. To zvyšuje férovosť pri diskusiách s nevyváženým počtom účastníkov v skupinách. Komentáre s najvyšším počtom bodov sú hlavným záujmom výsledkov diskusie, pretože vyjadrujú myšlienky a tvrdenia, s ktorými sa všetci účastníci diskusie čo najviac stotožnili.

© DEMDIS 2024